

УКРАЇНСЬКА СПРАВА

„UKRAJINSKA ZPRAVA“.
БЮЛЕТЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО, ЕКОНОМІЧНОГО
Й КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ

МІСЯЧНИК

РЕДАКЦІЯ-АДМІНІСТРАЦІЯ PRAHA XVI. NA PLANI č. 2056.

РЕДАГУВ КОЛЕГІЯ

Рік II.

30. вересня 1934.

Передплата:
в ЧСР — річно
Кч: 12, за кор-
доном річно
Кч: 18.

Число 8.

Інж. Л. Костарів.

Політичний огляд.

(Politický přehled.)

Минула літня сезона ніколи не може бути названа „огірковою“. Болючі питання європейської міжнародної політики, а передусім „німецька небезпека“, примусили „державних мужів“ Європи шукати хобчи паліятивів для створення та зміцнення європейської рівноваги и для піднесення сильно піду підупавшого за останні часи авторитету Ліги націй.

Не можна казати, щоб „державним мужам“ Європи вдалося рішити це завдання раціонально, бо в якості „тягару“ було влито СССР, держави, що в жадних відношеннях не вадовольняє ані тим моральним принципам, на яких збудована Ліга націй (інша річ, що ті принципи мало коли нею додержувалися), ані тим вимогам, яким мусить задовольняти „певний союзник“.

Правда, приняття СССР до Л. Н. не було занадто тріумфальним, як того бажали Сталін з Літвіновим іх європейські приятели; Совіти увійшли до Ліги „кухонними дверми“, як каже італійська преса, але факт залишається фактом, і сьогодня Літвінов засідає в Раді Л. Н. і рішав питання європейського миру чи війни. Не віримо, щоб ця „ідилія“ продовжувалася довго. СССР шукає рятунку в Л. Н. від небезпеки війни на Далекім Сході, Л. Н. певніш „французький бльок“, шукає союзника на випадок конфлікту з Німеччиною, а такий може наступити з приводу плебісциту в Саарськім басейні ще на початку 1935 р. Але розрахунки обидвох сторін є помилковими, ані Франція не дасть ні одного вояка на захист совітів на Далекім Сході, ані СССР не прийде на допомогу Франції на випадок її конфлікту з Німеччиною. Не прийде, бо в Кремлю чудово розуміють, що усяка війна і звязана з нею мобілізація є грізною небезпекою самого існування ком. влади.

„Таймс“ з приводу вступу СССР до Л. Н. і франко-совіт. переговорів пише:

„Обидві сторони не мають жадних ілюзій. Їх співробітництво буде вдійснюватися, як раз в тій мірі, в якій воно є потрібним... Всагалі, в Парижі не сівчують занадто тісні приянні в СССР і дають собі відчit в ризиковності союзу“... Вступ СССР до Л. Н. цінить лише тому, що тим попереджується загрова організації німецько-сонітського бльока“.

Словом „нейтралізація“ СССР є головним завданням французької політики. Наскільки здай-

сняться ті надії, скаже майбутнє. На наш погляд СССР буде „лояльним“ до Л. Н. й буде шукати „дружби“ європейських „буржуазних“ держав доти, доки буде існувати війна небезпека на Дал. Сході. Як лише вона помине, і відношення і моваsov, дипломатії зміниться.

Не можна чекати не лише „союзної допомоги“, але й лояльності Москви і на випадок європейського вбройного конфлікту. Ідея світової революції не відкинута Москвою остаточно й не є лише „продуктом для внутрішнього ужитку“ СССР, як це думають деякотрі європейські політики, вона лише „законсервована“ й заявиться на світ саме тоді, коли вона буде найбільш небезпечною для Європи. Найбільшим доказом того може бути „Правда“, яка зараз по вступі СССР до Л. Н. з приводу 70 ліття Комінтерна примістила на першій сторінці наступне гасло:

„Комінтерн від проводом Сталіна поведе пролетаріят всіх країн до перемоги світової комуністичної революції“.

Таким чином офіційний орган комун. партії (уряду) СССР стверджує офіційно, що Сталін керує Комінтерном.

Чи розуміють це „приятелі й меценати“ СССР, не знаюмо, але що окремі державні мужі Європи це бачать, доказує промова в Л. Н. швайцарського представника міністра Мота, що була правдивим актом обвинувачення для СССР. Мота казав:

„Уряд, який проповідує доктрини войовничого комунізму, не вадовольняє вимогам, що потрібні для вступу до Ліги... Комунізм в нехтуванням всіх ідей, що лежать в підвалах життя народів... В СССР віра в неважажена. Комунізм розкладає родину, відкидає приватну власність, користується примусовою працею. Не менш важливо й те, що комунізм стремить до експансії. Його мета — світова революція. Відмовлення від цієї ідеї буде для комунізму відмовленням від самого себе. Робити ріжницю поміж ком. партією і совіт. державою не доводиться — вони нероздільні... Навіть по приняттю СССР, Рада Л. Н. і її збори стануть перед богатъма отвертими питаннями. Чи рішення Л. Н. про незалежність Грузії пропаде в вабутті? Але мимо того будуть люди зо співчуттям вступатися за долю Вірменії і України та інших поневолених країн. Чи тим приняттям СССР всі ці проблеми усунені від світу? Симпатії культурного світа в по боці цих героїв, що боронять своє життя і волю. Проблеми ці непередавнені і ми сподіваємося особливо, що коли

Совіти будуть тут виступати, в Женеві будуть чутні голоси, які в імені голосу совісти важадають від Москви вважаємо.

Натурально „голоса совісти“ міністра Мота в Женеві не послухали, „конюнктура“ вимогала прийняття СССР до Л. Н., але пересторога зроблена ї ми сподіваємось, що недалекий вже час коли, панове „конюнктурні політики“ на ділі переконаються в зробленій ними помилці.

„Побачимо,каже „Морнінг Пост“ (Лондон), чи піднесе Ліга націй СССР до свого рівня, чи нанівки, Соя. Россія потягне саму Лігу до анархії. Побачимо, чи вважає Франція собі нового союзника, чи вважає лише нове джерело сварок“.

Подивимось тепер що, придбав собі СССР своїм вступом до Л. Н. Ми вже вказували, що з підготовлюємого „тріумфу“ нічого не вийшло й сов. дипломатам довелося вислухати не мало неприємних слів на свою адресу. Не приніс цей акт СССР і забезпечення на випадок війни на Далекім Сході. Вступ Москви до Л. Н. був передумовою проектуемого Барту-Літвіновим т. ав. „Східного пакту“, яким забезпечувалися б кордони СССР на випадок війни з Японією. Але до пакту відмовилися приєднатися не лише Німеччина, але й Польща й Балтійські держави, і він, не дивуючись на всі спроби Барту „переконувати й погрожувати“ „неслухняним союзникам“, може вже рахуватися похованням. Висунутий на його місце проект нового пакту, вже тепер „південно-східного“, нічого не гарантує, бо прикордонні СССР держави участі в ньому не возвьмуть.

Москва сподівалася на моральний ефект свого вступу до Л. Н., на те, що „Японія ска-

пітують перед членом Ліги“, але зараз же появленню СССР в Женеві японське міністерство закорд. справ оголосило своє „комунікет“, в якім відверто каже, що „вступ СССР до Л. Н. лише загострює японсько-совітські непорозуміння“. Сумнівамось і в тому, що цей акт підніс авторитет Москви перед населенням СССР. Заднадто довго сов. преса й пропаганда нападали на Л. Н., не жалуючи самих поганих наяв на її адресу, щоб населення СССР не бачило, що вступ СССР до Л. Н. в повною каптуляцію Москви перед „женевським гніздом імперіалістичних хижаків“ і показував не силу, а повне безсилля комун. влади.

Але, на жаль, вступ СССР до Л. Н. не збільшив і авторитету самої Ліги. Остання сесія в Женеві, крім вступу СССР і Афганістану, принесла раптову заяву польського міністра пол. Бека про вимогу поширення договору про охорону меншин на всі держави й забезпечення незалежності Австрії... декларацією великих держав.

Всі ці актуальні питання були лише формально „покладені під сукно“.

Натурально при обговорюванню тих питань не було поставлено жадних запитів чи вимог до „нового члена“ СССР. Не було, бо там всі „союзні“ держави: Україна, Грузія, Білорусь і т. д. користуються „повною незалежністю“ і „правом повного самовизначення аж до відокремлення“, бо „національних меншин“ в СССР немає. Є лише керуюча меншина московських комуністів, під яром якої стогнуть міліони „свобідних“ народів СССР.

Національна організація українського селянства.

(Narodní organisace ukr. zemědělců).

Не будемо говорити тут про необхідність і головні принципи національної організації укр. селянства, що було вже обговорювано на сторінках „Української справи“ (див. ч. 1. від 23. I. 34.), але встановимось лише над тими обставинами зовнішньої європ. політики, так і внутрішнього укр. життя, які зараз рішучо вимагають створення такої організації.

Для кожного, хто слідкує за подіями сучасного міжнародного життя, в ясним, що Європа зараз знаходиться „на переломі“, що зараз перевергдаються існуючі міжнародні взаємовідносини, проектируються, або творяться нові політичні комбінації й блоки.

І питання української державності, виною чи то приятелів чи то ворогів України, знову починає все частіше виринати на сторінках світової преси, в промовах державних мужів Європи, на міжнародних нарадах, конгресах, конференціях... Але, на жаль, наша Україна виною обставин і нашою виною в лише об'єктом (річчю), а не субектом (чинником) міжнародної політики.

Виною обставин, — бо Українська Нація не

в державною нацією, нашою власною виною, — бо ми, українці, не можемо досі спромогтися ані на створення единого українського національного фронту, ані на виране ставлення сучасних завдань нашої вільної боротьби.

Не раз доводилось нам чути й читати, що впливові чинники світової політики, які почувавуть симпатії до укр. виавольних змагань і щире бажання по своїх силах нам прислужитися, з розпукою говорили, що „серед українців немає з ким говорити“, бо немає ані „единого укр. національного фронту“, ані, нарешті, якої будь укр. політичної групи, яка малаб певний реальний програм і малаб опору бодай в ширших колах української еміграції. Українські політичні організації або звязані певною орієнтацією або висловують якісь фантастичні пляні „орієнтації на власні сили“, в дійсності ховаючи під тим свої далеко нефантастичні, а цілком реальні „взаємовідносини“ з урядами чужих держав і, прикриваючись гучними гаслами, сумлінно виконують те, що доручать їм іх „хлібодавці“, не дивуючись на те — чи то корисно чи

шкідливо для української справи. Ми не в проти використання приязні и допомоги чужинців в нашій національно-визвольній боротьбі, але ми рішучо проти того, щоб наші політичні групи були на послугах чужих урядів, щоб українська справа и українська кров були „предметом купівлі і продажу“.

Не ліпше стоять справа i внутрішнього укр. політичного життя. Зневіра укр. емігрантської маси, рівно як і українців, що живуть зараз в межах, сусідніх з Україною держав, в адібності існуючих укр. політичних партій здобути Українську Державність i захистити інтереси укр. меншин в тих державах, де вони маються, привела до того, що ті маси, а окрема, як видно з чисельних судових укр. процесів, українська селянська молодь, стали легкою здобиччю демагогічних псевдо-революційних (сфальшовані революціонери) груп, провідники яких працюють, виконуючи завдання чужих урядів, виключно з метою дезорганізації укр. політичного и громадського життя. Існуючі укр. політичні групи виказали повну неадібність боротися з тим хоробливим явищем i неуміли противиставити демагогічним гаслам „крайніх“ груп якого будь програму, що бувби пристосованим до вимог сучасного життя i до настроїв, що панують зараз серед українців i окрема серед укр. молоді.

Соціалістичні партії, які в час революції 1917-20 р. р. користалися на Україні великою прихильністю населення, окрема укр. селянства, не зуміли цю прихильність зберегти i втратили її, як в наслідок комуністичної конкуренції, так i в наслідок сучасної загальної аневіри в соціалізм. Частина їх прихильників, цілком послідов-

но, кинулася в обійми комунізму, решта, більшість, відреклася від ідеї соціалізму i почала шукати нових шляхів — до досягнення Укр. Державності. Не приваблювала укр. маси i монархична ідея головним чином з тієї причини, що ім'я її представника б. гетьмана П. Скоропадського не користується після 1918 р., коли ним була проголошена федерація з Росією, довірям укр. селянства i значної частини укр. інтелігенції.

З інших укр. політичних груп (ми говоримо лише про еміграційні групи, бо „краєві“ політичні групи ми вважаємо чисто льокальними організаціями даного терену) залишається лише група УНР, яка керується радикально-демократичною партією. Але i ця група не зуміла i не змогла перебрати провід укр. визвольної боротьби, а то з де кількох причин. По перше ця група вважає ще дійсним польсько-український договір, в той час як більшість українців вважає його анульованим польсько-совітським мирним договором в Ризі.

По друге УНР не зумів урахувати психичного перелому настроїв укр. мас i не спромігся змінити відповідно вимогам часу свого політичного обличчя, залишаючись i надалі на грунті „класичного демократизму“, ідея якого скомпромітована навіть в таких старих демократіях, як Франція...

Всі ті причини, рівно, як i самі інтереси укр. боротьби за державність, вимагають негайної ревіації (перегляду) нашої укр. зовнішньої i внутрішньої політики.

(Продовження в сл. ч.).

П. Р.

Огляд преси.

(Přehled tisku).

СССР. У внутрішній політиці СССР ніяк не можна бачити „повороту до нового курсу“. як пишуть деякі чужі журналисти. Офіційно скасування ГПУ, підготовка виборів до місцевих совітів i т. д. все це „оптимисти“ розглядають, як поворот Сталіна від методів крівавої диктатури до „лібералізму“. Але для тих, хто знає i бачить совіт. життя в ясним, що цей сов. „лібералізм“ викликається зовсім іншими причинами. Так з приводу „реорганізації“ ГПУ німецький журналіст інж. Н. Бассехес пише в „Нейе фрейе Прессе“:

„Практично ничего тим не вміниться. Навпаки, можна мати побоювання, що присуди судів будуть ще більш драконовськими, ніж присуди ГПУ. Ліквідація ГПУ має під собою інший підклад ніж „вмігшення диктатури“... Рішучий більше тепер прийде. Помилкою в думати, що переведена реформа має за мету „подобатися чужині“. Ця реформа в в тіснім вв'язку в внутрішню еволюцію СССР. На протягів останніх років в СССР витворилася нова кляса, яка захопила необмежену владу. Є то нова численно колосальна совітська бюрократія, в руках якої знаходитьться усе удержане народне господарство. Ця бюрократія вед в своїх інтересах усю сов. полі-

тику: внутрішню, зовнішню, економічну. Вона потрібув диктатури, але такої диктатури, яка буде її слухняним внаряддям. Вона хоче забезпечити за собою придбані ним матеріальні i нематеріальні цінності, а для того потрібне конечно „державного порядку“. Вона виключно для себе хоче мати „здобитки революції“ яку, як вона думає, вона вбрала. Тому хоче мати „усе анаючу“ i „скрізь присутню“ державну поліцію, але вимагає, щоб ця поліція була слухняним апаратом пануючої кляси, а не кастою, яка має привілюване становище i яка хоче контролювати все i всіх. Панюча в СССР бюрократія потрібув анаряддя, а не пана. Декрет про ліквідацію ГПУ в не кінець а початок тихої, але завжди боротьби“.

ПАТ (1. 10. 34.) передає відомості про вибори до місцевих рад в СССР i наводить видану з цього приводу сов. урядом відозву:

„Конгрес совітів який скликався на 5. I. 34 має право ревіації конституції. Виборці буде 90 міліонів. Далі відозвва підкреслює миролюбність совітської політики та призыває до оборонного поготівля до боротьби в корупцію, до охорони прав робітників i вкінці підкреслює ширий демократизм большовицькою устрою та поручає виборцям користуватися правом „самокритики“ під час виборчих вібрацій“.

Це вже є „товар призначений для експорту“. Європейські приятелі СССР мають новий аргумент для її реабілітації. Хиба СССР не в самою демократичною країною в світі, коли пишуться такі відовви. Хиба в СССР „конгрес не має права змінити конституцію“, „союзні сов. республіки відділітися в любий мент по власному бажанню“ і т. д. Бачили європейські „созвітофіли“, як обстоить справа в дійсності: на колиб Европа, по прикладу будучого плебісциту в Саарськім басейні, признала „обективну міжнародну комісію“ для контролю сов. виборів до „конгресу, що має право змінити конституцію“ то побачилаб усю „свободу“ тих виборів, тих виборів, пізнала, що „самокритика“, яку пропанув сов. грахданам Сталін, в прямим шляхом до підвалів ГПУ чи до заслання. Побачилаб також, що не є протиріччям відозви, наколи там говориться про охорону прав сов. робітників. більше від свого товарища в „буржуазно капіталістичних країнах“ потребує охорони и захисту від пригнічення та визиску його сов. „робітничо-селянським урядом“.

А ще більше такої охорони потребує совітський селянин-хлібороб, а зокрема наш укр. селянин. По відомостях української і чужої преси тогорічний голод на Україні забив коло 6 міліонів людей. Цього року в наслідок посухи врожай є ще слабіший, але це не спинює Москву в її політиці визиску українського села. „Боротьба за хліб“, що кожну осінь переводиться поміж селом і моск. емісарами на Україні, цього року буде особливо гострою. Москва змобілізувала свій цілий апарат для „хлібозаготовок“, видала декрет про величезний податок на селян „единоличників“, але все здарма. По офіційним совіт. відомостях „хлібозаготовка“ на Україні далеко відстав від москов. „пляну“. Кінцем вересня вг. сов. статистиці на Україні вдано хліба лише коло 30% кількости, що призначена Україні „пляном“. Селяне, і не тільки „куркулі“-„єдиноличники“, але і „колхозники“ хліба не здають, ховають по ямах і других скованках, „пускають на солому“ і т. д. Укр. селянє добре памятають голод минулого року, і по словах чужої преси, „чекають цього року голоду значно більшого від тогорічного“. Прокидаеться совість навіть і у укр. комуністів, які бачуть визиску Україні Москвою. Так орган Комінтерна москов. „Правда“ пише:

„Селянство більшої частини СССР саботує додачу хлібу, і тому нинішній плян хлібозаготов-

До Українських організацій та Української

еміграції в Чеськословенській Республіці.

З огляду на те, що Ч. С. Червоний Хрест, хоче упорядкувати справу в допомогою дітям укр. еміграції, Український Комітет в ЧСР, потребує мати докладні відомості про дітей української еміграції в ЧСР, що такої допомочі потребунали-б.

Маються на увазі діти сироти, півсироти, діти бевробітних, інвалідів, і, нарешті, невабезпечених батьків.

В цій справі Український Комітет ввергається до:

а) укр. організацій, школ і притулків в ЧСР, що опікуються немаєтними дітьми (або про таких можуть подати належні відомості),

б) до окремих громадян, що мають на утриманні чужих немаєтних дітей і,

с) до немаєтних батьків таких дітей, — в проханням подати Комітету належні відомості.

ки ледве чи буде переведеним. По многих, селах зокрема на Україні місцеві комуністичні організації підтримують протибільшовицькі й ворожі советам тенденції селян і колхозів“.

Видно, що українські комуністи, які бачуть страждання свого народу, мають більше „чесності з собою“, ніж пан Вінніченко, який в своїй брошюрі „За яку Україну“ співає гимн москов. катам України.

Відповідь „поетам“ ГПУ. Моск. „Правда“ (28/3) в своєму відчitu про моск. в'їзд сов. письменників пише:

„Укр. поет Бажан, оповідаючи про націоналистичні настрої на Україні, пригадав статтю, яка є надрукованою в Харбінськім укр. часопису „Українська Справа“. В цій статті про майбутнє японо-совіт. війну кажеться: „Від війни може потерпіти укр. населення Дал. Сходу. Але це дурниця — після перемоги Японії буде забезпечено створення свободної України під японським протекторатом“.

Поганій „огляд преси“ робить моск. ГПУ (крім ГПУ в ССР жадній не сміє читати „контрреволюційну“ закорд пресу). По перших „У. С.“ виходить далеко від Харбина, по других такої дурниці вона не писала. Ми писали, що окупація японцями Сх. Сибіру лишить українців терену для переселення, протиставляли ту страту тим странам, які несе Україна від совіт. окупації і твердили, що ліпше стратити можливості сибір. іміграції, ніж тратити від організованого Москвою голоду на Україні по 6 міліонів людей річно. Вихвалювання „протекторатів“ і катів України ми валишаємо сов. „поетам“, але щоб вони зрозуміли, якою любов'ю користується на Україні і в цілій ССР їх „протектор“ Сталін, наведемо розмову з людиною, що лише тепер втекла в ССР.

„Велика більшість населення, каже він, стично вірить в переходовий характер сов. влади і рішучо, не дивлючись на всі неудійнені надії, чекає її кінця. Равроховують на смерть „вождя“, на допомогу еміграції, на війну і прихід чужинців-військових і волителів, на повстання чевонної армії і т. д. Жадібно ловлять усякі чутки, в яких відчувають загрозу сов. владі. Більше всього надій покладають на війну. Її не тильки не бояться, але прямо мріють про неї. Населення ССР зараз цілком поділює думку Достоєвського: „не заважай війна в багатом — деколи вона є і порятунком“.

Чи не те ж писала „У. С.“ і чи її статті не більше відповідають інтересам і настріям нашого народу там в ССР, ніж писанина сов. „поетів з ГПУ“?

Ці відомості негайно треба подати Українському Комітетові в ЧСР Praha XII. Mancevova 33, відповідно до відповідними нижче:

- 1) Імя та прізвище голови родини (батько чи матір — опікун, чи той, хто утримує на свій кошт).
- 2) Точна адреса.
- 3) Імя, дата, рік і місце народження, дітей — та батьків.
- 4) Коли діти учаться, то де, в якій школі і якій класі.
- 5) На які документи проживає батько чи мати саме: („нансенів пас“, „прукав довзолу на право побуту без цестонного пасу“, та ін., подати їх число і дату видання).
- 6) Чим займається (фах) і на які кошти живе голова родини (служить, бевробітний, чи отримує якусь допомогу, та яку і відкіль ін.)

За Український Комітет:
Голова: Андрій Макаренко. Секретар: Інж. В. Васюк.